

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Vredništvo in upravnništvo Komenskega (Poljske) ulice št. 12.

Kateri duh naj vodi cerkveno glasbo?

Fr. Kimovec.¹⁾

Gle je po babilonski zmešnjavi zopet nastopila kaka splošnja zmešnjava med narodi, je nastopila dandanes. Kakor se je takrat človeštvo uprlo Bogu v svojem napuhu in mu ni hotelo več služiti, tako se mu tudi dandanes upira vsepovsod. Na vseh koncih in krajih zemlje, pri vseh narodih se čuje klic po svobodi brez Boga, po prostosti brez meje. Tudi v umetnosti kliče današnji svet: Non serviam! tudi umetnost hoče hoditi svojo pot brez vodstva božjega, brez pravca božjih zapovedi. — Zato pa je Bog kaznoval narode v njih brezumnem in brezbožnem hlepenju: nastala je splošna zmešnjava, ne sicer zmešnjava v jeziku, pač pa veliko hujša, usodnejša zmešnjava v razumu, v pojmih — zmešnjava v nazorih in idejah. Ne le veda, tudi vse umetnosti trepečejo v neki silni nervoznosti in čakajo odrešenja; saj ni nikjer nič stalnega, določnega, nikjer ni jasnega solčnega svita, povsod samo subjektivna nedoločna čuvstva in mračne nejasne ideje.

Tudi glasba pri tem ni izvzeta, tudi glasba išče opore, hrepeni po rešitelju. Toda kjé naj ga najde v tem vedno se izpreminjajočem kaosu modernega naziranja, modernih nestalnih idej? Kam naj se zateče zlasti cerkvena glasba, da zopet dobi onega življenja, one moči, ki ji pristojata kot umetnosti, ki je v najtesnejši zvezi z altarjem? — Kam naj gre drugam kakor tje, odkoder je izšla, kje naj išče prvotne lepote, če ne pri viru vse kršč. lepote v katoliški veri, v verskem življenju?

Ko spozna čistost, lepoto in duh vira, ki je iz njega potekla, potem bo tudi lahko spoznala, kako daleč se je oddaljila od njega, spoznala pa tudi kaj ji je storiti, da se zopet povzpne do višine, s katere je tako globoko padla.

Ko je sv. cerkev prejela krmilo ladije narodov v svoje roke, je ta ladija plavala v vodah pregrehe in zlobe — narodi so ležali v hudobiji. Cerkev je morala zastaviti vse sile, da je prepeljala ladijo v druge vode, v vode pravice in zveličanja. Na vseh poljih je morala ustvariti novih idej, povsod si je morala delati nova pota.

Tudi vsa predkrščanska glasba je bila taka, da je cerkev kar take ni mogla sprejeti v svojo službo. Judovska je bila sicer še dostojna, toda bila

¹⁾ Govoril gg. bogoslovcem v proslavo praznika sv. Cecilije dne 23. novembra 1901.

je brez življenja, mrtva kot judovstvo samo; paganska je bila pa razbrzdana in frivolna kakor vse pagansko življenje, bila je umerjena na najpodlejša čustva, tako da pravi sv. Hieronim, da krščanska devica niti vedeti ne sme, kaj so lire in flavte in čemu se rabijo.

Zato si je morala cerkev ustvariti na razvalinah paganstva in judovstva novo glasbo, glasbo prešinjeno z življenjem, ki ga je živela sama, z življenjem milosti in resnice. Pri tem pa cerkev ni prezrla tega, kar je bilo v prejšnji glasbi dobrega. S svojim razsvetljenim duhom je hitro spoznala, da je v ogrodju judovske in paganske glasbe še marsikaj dobrega, da morejo prvotni elementi služiti tudi njenim namenom. Tako so kakor v drugih umetnostih tudi tu „Mozes in Homer, Libanon in Citeron, Jeruzalem in Rim, Babilon in Atene pustili svoje svete ostanke na naših altarjih“.

Zato se morejo še sedaj v mnogih cerkvenih koralnih spevih spoznati judovski oziroma paganski elementi. Žalostnike Jeremijeve n. pr. imajo — kakor trdijo poznavatelji glasbene arheologije — odločno judovski značaj, hebrejsko podlago, psalmi pa in zlasti nekatere starejše antifone se približujejo po svojem značaju bolj grškim spevom preprostejšega sloga.

Seveda ti spevi nikjer ne kažejo samo enega značaja, zlasti zato ne, ker je krščanstvo v te prvotne rudimente dihnilo svoje življenje, svoj duh, in jih šele s tem storilo sposobne, da so izražali vzvišene nadzemske, božje ideje.

Vendar pa je bil ta duh tako vzvišen nad temi vzprejetimi ali tudi na novo izumljenimi oblikami, bil je tako silovit, da obrazovalna moč cerkve ni mogla vselej izraziti teh veličastnih idej. Zato se zdi, kot da je glasba prve čase v rokah krščanstva propadala. Toda to ni bil propad, to je bilo vstajenje. Krščanstvo je izločilo, kar je bilo starega, nezadostnega, slabega, in glasba je dobila po krščanstvu nazaj svoj ideal.

Krščanstvo je sprejelo glasbo kot svojo hčer, prenovilo jo je s svojim vseočiščujočim duhom in jo obleklo v oblačilo kreposti in resnice. In ta adoptirana hči je kmalu spoznala, da je ta vera od vseh ver, kar jih je kdaj bilo — kakor pravi veliki Chateaubriand — da je ta vera najbolj poetična, najbolj človeška, najbolj ugodna za prostost, za umetnost in vedo.

In res! Ali je cerkev še kdaj zahtevala od kogarkoli, od katere umetnosti koli, ali je kdaj zahtevala specielno od glasbe kaj takega, kar bi se upiralo spoznanju zdravega razuma, kar bi oviralo blago hrepenenje in teženje našega srca? — Ne! cerkev ne zatira in ni nikdar zatirala tega, kar je res blagočloveškega, cerkev to le dovršuje in mu daje nadnaravni sijaj in posvečenje.

Cerkev pričakuje s človeško naravo ob zibelki radosten nasmeh, ob grobu solze, do bližnjega zahteva ljubezen in usmiljenje, do Boga pa spoštovanje in neomejeno pokorščino!

To je izrazila tudi v glasbi, in sicer tako določno in objektivno, tako precizno in nedosežno, da so stoletja strmé občudovala in si niso upala kaj premeniti; zakaj vedela so, kje je vir temu, vedela, da ta glasba ni izšla iz samovoljnosti in trenutnega čuvstvovanja človeškega, ampak da jih je rodil duh, ki ga je Kristus zapustil svoji cerkvi, isti duh, ki so iz njega crpali moč neštevilni mučenci, isti duh, ki je rodil neštete množice najlepših sadov

krščanske popolnosti — devic in redovnikov. To so res „nebeški vzvišeni spevi in intonacije“ kakor jih imenuje celo protestant Thibaut.

In kako so primerne izražati one ideje, vzbujati ona čuvstva, ki jih hoče izražati cerkev. Poglejmo le invitatorij za božič, velikonoč in verne duše. Ista vodilna misel, besedilo izvečine isto, vendar velika razlika! Kako o božiču vse kipi kvišku, kakor bi se moglo napiti radosti o rojstvu Gospodovem, kakor bi se ne moglo dosti načuditi veliki skrivnosti učlovečenja božjega. Ali o velikinoči. Tu veselju, radosti skoro ni meje, ta drzni vedno se ponavljajoči začetni postop čez veliko terco in veliko sekundo oziroma zvišano kvarto (z ozirom na osnovni ton), to je vrhunec veselja in radosti, ki si jo sme cerkev dovoliti. — In o vernih dušah? Ali ni ta invitatorij sicer vabilo, naj poveličujemo Boga, toda Boga v njegovi pravici? In kako krasno izraža to melodija, ki si kar ne upa poleteti kvišku, kakor srce sicer tudi tedaj hvali in poveličuje Boga, toda vedno ga straši njegova pravičnost.

To preciznost in objektivnost izražanja pa nahajamo v vseh spevih — naj opozorim le na antifone o raznih prilikah — in poznejši veki niso ustvarili niti kaj takega, kaj šele boljšega! Vse skladbe iz poznejše dobe so izšle iz korala, vse so jemale snovi iz njega; vsa polifonija iz 15. 16. in deloma 17. stoletja je le krasno umetno izdelan okvir za sliko, ki jo je naslikalo krščanstvo prvega tisočletja, vse je le bistrournna, globoka eksegeza korala.

Toda to sliko so poznejši časi odstranili, te eminentno krščanske vodilne ideje so potisnili na stran. In kako naj bi se bile te ideje tudi vzdržale ob tako silovitem navalu protikrščanskega humanizma, kako naj bi se bila iz vseh umetnosti edina glasba vzdržala v poletu, ki ga ji je dalo krščanstvo?! Čudno bi bilo, ko bi napačna renesansa ne bila zavrgla tudi tega ploda krščanskega genija.

Z razpadom drugih umetnosti je prišel razpad tudi v glasbo. Vendar pa se je cerkvena glasba dalj časa obdržala kot pa ostale umetnosti; to pa pred vsem zato, ker je v najtesnejši zvezi z altarjem in je zato cerkev tudi bolj pazila nanjo kot na druge umetnosti. A vedno se tudi glasba ni mogla upirati vse krščansko prezirajočim humanističnim idejam.

Ta odpad od krščanstva se je v glasbi izvršil po dveh potih. Po prvi praktični poti so hodili glasbeniki, po drugi teoretični pa humanisti, prva pot je imela svoj glavni izvor v Benetkah, druga pa v Florenci; toda peljali sta obe v isti propad.

Glasbeniki so se ločili od korala, začeli so skladati bolj ali manj po svojem individualnem nagnenju. Vsem naprej je šla ponosna, razkošna signoria — Benetke. Prvi zastopnik te nove smeri je bil Willaert, kapelnik sv. Marka. Največji mojster v tem novem, subjektivnem izražanju pa je bil njegov učenec Gabrieli. Toda ta dva sta bila genija, in njih delovanje jih ni odtrgalo od cerkve; ali njih epigoni, ki niso imeli niti duha cerkve, niti duha teh veikih mojstrov, so jih hoteli posnemati — toda posnemali so le zunanost, ne pa tudi duha.

Drugi močnejši, in trajnejši nagib do propada cerkvene glasbe je pa dalo neizmerno hlepenje humanistov po vsem, kar je imelo klasično paganstvo. Čudovite vspehe stare glasbe, kakor jih popisujejo klasiki, so učenjaki in

glasbeniki, ki so bili ž njimi v zvezi, zahtevali tudi od tedanje glasbe in zato so skušali tudi vso glasbo prenoviti v duhu antike. Začeli so v Florenci, nadaljevali in končali so pa zlasti nemški humanisti in glasbeniki. — Pasti je moral koral, pasti polifonija, nastopila je doba lahke arijozne homofonije. S tem je bila odprta pot subjektivizmu, odprta pot vsaki samovoljnosti.

Sicer so tudi tu prvi mojstri znali spojiti to prosto izražanje s cerkvenim duhom, toda manjšim duhovom, ki so jih hoteli posnemati, je bila ta prostost v pogubo, posnemali so le prostosti a ne duha.

Ravno tu se je zopet pokazalo dejstvo, ki ga nam oznanja zgodovina vse renesanse, da so najveličastnejša dela največjih umetnikov postala usodna za njih manj nadarjene naslednike. Michelangelo, Rafael, kaka veličastna dela sta ustvarila! toda ravno ta dva sta dala nagib k propadu! Pač so njih epigoni čutili, da je v teh delih velik duh, toda niso ga spoznali, niso ga umeli, ostali so pri zunanji obliki; imeli so luščino za jedro.

Tako je tudi iz cerkvene glasbe izginil duh, ki so se mu spoštljivo klanjala stoletja; na njegov prestol je pa sedel duh, ki se je cerkev takoj spočetka s studom obrnila od njega, duh paganstva, duh čutnosti.

Zdelo se je sicer, da je s to emancipacijo od tradicionalnega značaja zavela v glasbi in sploh umetnosti prostost, toda bila je sužnost, glasba je ječala v sponah, dasi na videz sijajnih, toda sponse so bile vendar, sponse čutnosti in lahkoživnosti; ta emancipacija je bila grob, sicer okrašen, a v njem je ležal duh cerkvene glasbe mrtev, pozabljen. Malokdo se je zmenil zanj — in še temu so se posmehovali; le še v samoti, kakor sploh vsa cerkvena umetnost ljubi samoto — so gojili ta duh in se naslajali ž njim geniji, ki jim humanizem ni odvzel čuta za to, kar je res vzvišeno in lepo. Veliki množici so prvotni, posvečeni spevi postali nedostopni, ker jim niso bile več dostopne ideje, ki so iz njih priklili. — In tako se je cerkvena glasba vedno bolj oddaljevala od svojega ideala. Tako se je ona, ki je bila prej svetišču najbližja, sedaj najbolj oddaljena od njega, ona, ki ga je prej najbolj poveličavala, ga je sedaj ponižala najgloblje.

Toda nazadnje so narodi začeli spoznavati svojo revščino, zahrepeneli so po lepših, vzvišenejših idejah, iskali so jih in iščejo velike množice — žal — še danes. A našli jih niso in jih ne bodo razen tam, kjer so se rodile. Naj si jih tudi vstvarjajo na novo, ne bodo obstale! Zakaj vse drugo je nestalno, le resnica in cerkev ki jo varuje, je stalna, neizpremenljiva. Ravno tako pa je stalno vse, kar ima svoj izvor v resnici, izvor v cerkvi, stalna tudi glasba, ki je privrela cerkvi iz srca. Res da je resna po svojem značaju, da je resna celo v nasmehu — toda ali ni tudi vera, ki je ta glasba iz nje potekla, resno slovesna celo ob največjem veselju? Res da je ni tako lahko umeti — toda vprašam: Ali se more naš um takoj prvi hip poglobiti v vse resnice naše vere? Prav zato, ker je ta glasba tako globoka, ker se v nji tako nedosežno lepo odsevajo ideje krščanstva, zato ima še danes toliko moči do človeških src, da je utešila razdvojena srca, in da je z drugimi umetnostimi vred oživila mrtva srca in jih pripeljala nazaj do spoznanja večne Resnice, Enote in Lepote, pripeljalala nazaj k Bogu in veri!

Glasba in sploh vsa cerkvena umetnost je danes res apologetične važnosti. Zato je naša dolžnost, da širimo pravo umevanje cerkvene glasbe in umetnosti sploh, zakaj s tem vršimo tudi svoje duhovsko poslanje in branimo in razširjamo verski duh na način, ki bo gotovo imel uspeh.

Moderni svet še vedno usiljuje svoje zmedene pojme tudi cerkvi, vedno se hoče, da naj bi se cerkev in njena umetnost držala njegovih cerkev ponižujočih vzorov. Toda kakor se je cerkev na verskomoralnem polju otresla tega duha, tako se ga otresa vedno bolj tudi v umetnosti, v glasbi. Tudi tu mu je napovedala odločen boj. Cerkev hoče, da se tudi v glasbo vrne duh, ki jo je prešinjnal do pogubne renesanse, tudi v glasbi hoče zopet do veljave zamorjeni duh krščanstva. Nam pa kot prvoboriteljem v vojskinih vrstah cerkve, nalaga dolžnost, da jo podpiramo pri tem z vsemi močmi. Če si glasbenik, jo podpiraj s tem, da gojiš sam dobro glasbo, če pa nisi pa skrbi da jo drugi goje. To more storiti vsakdo! — Tako bo zopet tudi v cerkveni glasbi zavel isti duh, ki je blažil srca vernikov dolga stoletja, zopet se bodo v naših cerkvah razlegale in vžigale verna srca „te čvrste, umerjeno zanosne, vzvišene, resnične, čiste, miroljubne, ljubeznjive in v resnici svete melodije“.

Naši uspehi.*)

(Konec.)

Go naj zadostuje. Kaj ne, ta kritika je bila nepristranska; saj nas prej še nikoli niso videli in če smo jim rekli, da smo Slovenci, ni vedel noben narod, kje da prebivamo. Celo naši sosedje Italijani nas niso poznali. Šele ko sem rekel, severno od Trieste mi prebivamo, so prikimali, „A, Trieste!, a quest' ora capisco“. Sploh pa se je velikrat slišal laskav poklon, „kako izobražen je ta narod, ki ima tako umetno cerkveno-ljudsko petje!“ Kako da je bilo pri avdijenci, je obče znano.

Gospoda moja! Bi li bilo to mogoče, ako bi mi ne imeli Cecilijinega društva in orglarske šole? Gotovo ne. Slovenski pesnik, ki je pred 30 leti delal verze Nedvėdovim cerkvenim skladbam, mi je pravil, kako je takrat Nedvėd komponiral brez upanja, da se katerikrat udomače, ali vsaj na več korih proizvajajo; bile so preumetne, za tisti čas preteške. Dvajset let pozneje so se začele glasiti na koro, a prej so se pele le pri koncertih v stari reduti. Najbrž bi bile pozabljene še dandanes, ko bi naše društvo ne bilo zbudilo novo gibanje in zanimanje za pravo cerkveno glasbo. V orglarski šoli se daje trdna podlaga, na kateri se zida potem naprej; tu se vcepi duh, ki prevaja vse pevsko delovanje, tu se podaja enotni navod, kako naj se po vsem Slovenskem goji cerkvena pesem. Naš list „Cerkveni Glasbenik“ pa v besedi in in po skladbah podpira vse naše stremljenje. Radi tega nisem bil v zadregi, ko sem prevzel vodstvo petja pri rimskem romanju, saj mi je bilo znano, kako daleč da sega cecilijanska ideja in kako se ona praktično izvršuje. Prav je imel Italijan zavrnivši me, kako da se postopim voditi pevski zbor po Italiji, ko še polovice pevcev ne poznam. Da, po obrazu jih nisem poznal, a poznal sem jih po cecilijanski ideji, in nisem se motil ne jaz, ne pevci. Le enkrat sem

*) Govoril veleč. g. dekan M. Arko dne 18. julija t. l. v Zatičini.

bil v zadregi. Našteli smo namreč že prej v „Slovincu“, na katere točke v Ceciliji naj se romarji pevci malo pripravijo. A tega programa se nismo držali. Čas ni pripustil, da bi se bili danes zgovorili, kaj bomo jutri peli. Šli smo ali kar po vrsti, ali sem pa bližnjemu pevcu rekel, naj poišče v knjigi, kar se mu za danes primerno zdi. Pri neki priliki je izbral prav kmečki pevec harmoniziran koral. „To bode pač pretežko in večini neznano“, pripomnim tiho. Veste-li kaj mi je odgovoril: „Kakšni Cecilijanci pa smo, ako tega ne bomo znali!“ Strahoma sem intoniral, a šlo je izvrstno.

Gospoda moja! kje da smo mi v cerkvenem petju, in kje drugi narodi, smo videli lansko leto; kritikovalo se nas je strogo, a nepristransko in ta kritika je bila silno ugodna, dà, prav laskava za nas; ta kritika najbolj osvetljuje naše delovanje, ona jasno in očitno govori, kaj da smo dosegli.

Sklepam z iskreno željo: Ti uspehi naj nas bodré še dalje vztrajati na začetem potu: delajmo navdušeno, saj to je Bogu na čast, nam enkrat pri Njem v plačilo, a milemu našemu slovenskemu narodu na korist!

Dopisa.

Gorica, dne 29. novembra. (Občni zbor Cecilijanskega društva za Goriško nadškofijo, dne 28. nov. t. l.). Imenovano društvo je imelo slovesno sveto mašo v krasno obnovljeni prvostolni cerkvi Goriški ob 10. uri. Pri sv. maši pelo je 16 pevcev sledeče točke:

1. Introit (Intret) enoglasni koral z orglami.
2. Mašo Fr. Koenen-ovo, op. 16 za tri moške glasove in orgle.
3. Gradual „Gloriosus Deus“ za 4 enake glasove, zl. J. Kokošar.
5. Ofertorij „Mirabilis Deus“ za 2 glasova in orglje, zl. J. Quadflieg.
2. Communio, koral z orglami.

Kar se tiče petja pri sv. maši, se mora hvalno priznati trud, kojega je imel s pevci preč. g. župnik J. Kokošar. Saj je ta gospod na dobrem glasu kot izboren glasbenik in skladatelj; poleg teh svojih spretnostij pa se je izkazal že nenavadno izurjenega dirigenta.

V poštevh se mora jemati, da pri nas nimamo Bog zna kako dobrih pevskih močij. Basi so bili krepki in močni: šibkeji pa tenori. Ker je maša precej umetno sestavljena, zato je bilo poznati na kakih mestih, da so pevci tu pa tam nekako boječe pričenjali polifonske vloge. Temu pa se ni čuditi, ker v Gorici se poje le malo polifonskih skladb. Kyrie in Gloria sta se obnesla pevcem najbolje, ker so ju peli fino in občutno; tudi gradual in ofertorij sta se lepo poslušala; žal, da je bil pri zadnjem „forte“ preveč „gorišk“ — premočan. Koralne vloge so pevci peli čedno in spoznati je bilo, da bi naši pevci koral lepo pevali, ako bi ga peli večkrat. Fine nove orgle na 22 spremenov na 2 manualih (delo italijanskega mojstra Benjamina Zanin-a) pa je mojsterski obvladal prvostolni organist, preč. g. Fr. Setničar. Sv. mašo je pel preč. msg. dr. Fr. Sedej; zato pa je bilo tudi pri altarju dovršeno. Splošna sodba o tej produkciji je bila: „Dobro so peli; dirigovanje, orgljanje in petje pred altarjem pa je bilo strokovnjaško, — le maša morda ni bila srečno izbrana, ker zahteva mnogo pevskih močij in je za naše razmere preveč kontrapunktična.“

Ob 11. uri bil je občni zbor cecilijanskega društva v prostorih Hilarijanske tiskarne. Predsednik msg. dr. Fr. Sedej pozdravi s pristrénnimi besedami navzoče ude, katerih je bilo okoli 30; naznani, da se Nj. Eminencija, prevzorni kardinal jako zanima za naše društvo, mu želi božjega blagoslova in da nas spodbuja k srčnosti in vztrajnosti.

Tajnik, preč. g. Fr. Setničar omenja odborove seje z dne 11. julija t. l., pri kateri se je obravnavalo o ustanovitvi pevske šole za dečke in o prihodnji pevski produkciji; poroča, da si je društvo nabavilo pomnoževalni stroj za tiskanje glask in naznani letno darilo za društvenike, namreč: „Blagoslovne pesmi“, zl. Kokošar in Laharnar, katere bo

odbor kmalu društvenikom doposlal. Dalje naznani, da je preč. g. župnik J. Kokošar prevzel pevsko šolo za dečke, da jih pridno vežba in da bo mogoče z njimi že v bližnji prihodnosti nastopiti. Nadalje omenja napredek glede cerkvene glasbe v prvostolnici, kjer pojejo skladbe Witt-ove, Haller-jeve, Perosi-jeve, Gruber-jeve, Zangl-ove, Schöpf-ove, Foerster-jeve itd., skladateljev, katerih skladbe so sprejete v nemški cecilijanski katalog; dalje pohvalno omeni petje pri oo. kapucinih in g. preds. še izborna petje pri oo. franciškanih na Kostonjevici. Z dežele žal ni poročil o napredku razun iz Batuj, kjer si pridno izposojuje preč. g. Leban, vikarij, cecilijanske skladbe in so se njegovi cerkveni pevci naučili tekem enega leta dvoje latinskih maš. Nazadnje se spomni še umrlih udov, preč. gg. dekana Ant. Hvalice, vikarja Ant. Božič-a in prof. bogoslovja Tom. Čerin-a.

Iz blagajnikovega sporočila smo poizvedeli, da je udov 75. Dohodki so znašali 177 K 93 h. Stroškov je bilo 28 K 16 h. Preostanek znaša torej 149 K 77 h.

Pri posameznih predlogih omeni preč. g. župnik Blaž Grča, da je I. del nove Cecilije za možki zbor priredil D. Fajgelj. Ker bi tako prirejena Cecilija jako dobro došla moškim pevskim zborom, katerih je v deželi nad tri četrtine, zato naj bi se pričeli nabirati naročniki na njo, da bi se v taki prireji natisnila, ako v to dovolji slavno založništvo Mohorjeve družbe. V ta namen je bilo pri zborovanji naročenih 154 iztisov.

Predsednik priporoča korom na deželi koralne responsorije, da se vendar enkrat odpravi iz cerkve tista stara šablona, ki podaje na vsa mašnikova vprašanja — vedno isti ničvredni odgovor. V ta namen naj se natisnejo za pevce enoglasni koralni responsoriji ter razdele med iste; za organiste pa naj se naroče oni, katere je harmoniziral A. Foerster.

Novi odbor bil je sestavljen na slovenski strani iz starih udov. Predsednik za prihodnje leto bo preč. g. dr. Tarla, podpredsednik pa msg. dr. Sedej.

Kakor iz tega sporočila razvidite, še životarimo v današnjih razburjenih časih. Zapupamo pa v daljno božjo pomoč in boljše prihodnost; zakaj popolna zmaga cecilijanske ideje v Gorici ni več daleč.

Danilo Fajgelj.

Iz Ljubljane, 28. novembra. — „No, ali si jo slišal „Missa solemnis“; kaj pa danes porečeš?“ — me vpraša prijatelj, izobražen mož, v svoji stroki celo umetnik. Isto kar sem ti rekel pred tednom; pristavim le to, da je naša „Glasbena Matica“ zopet vsestransko pokazala, da nosi zvonec pred našimi domačimi glasbenimi zavodi ter da lahko tekmuje z najboljšimi izven naše dežele; zbor, soli in orkester in ravnatelj Hubad — vsi so pokazali, da „znajo več, kot hruške peč“ — vse, prav vse me je zadovoljilo popolnem; le žal, da je ta maša samo za koncert in ne za cerkev, ker ni cerkvenega duha.“ — „Ka-a-aj? Da ta maša ni cerkvenega duha? Vi Cecilijanci ste pač prečudni ljudje; kar ves omikani svet pripoznava, Vi zanikate; Beethoven ne cerkven?!“ Razložil sem prijatelju cerkvene določbe glede maše ter je kot mero položil na „Missa solemnis“ — na kar se je udal, če tudi ne popolnem. Ker sem čul in videl tudi „Cecilijance“ vseskozi navdušene od tega umotvora kot cerkvenega skladbe, bi rad tu nekoliko opisal Beethovena, kot cerkvenega skladatelja.

Beethov.

Ne govorim pa tu o B.-ih instrumentalnih umotvorih, ampak le o njegovih cerkvenih skladbah. Če njegove pevske skladbe v obče že drugo mesto zavzemajo v primeri z njegovimi instrumentalnimi deli, ker orkestralna sredstva premnogokrat petje zamore in se čisto vidi, da se pevski glasovi rabijo kot glasbena orodja, — mora se o njegovih cerkvenih skladbah izreči neugodna sodba.

Dve maši spravil je na dan B.-ov tvorni genij — prvo v C, op. 86 in drugo v D op. 123, katero je izvajala naša „Glasbena Matica“. Sploh je B. imel veselje do cerkvene glasbe, toda le bolj do one cerkvene glasbe, kakoršno je on umeval in si jo mislil. Zlagal jo je popolnem subjektivno in od vseh zunanjih ozirov tako neodvisno, kakor je jedva kak novejši skladatelj delal na tem polju; kazal je le razpoložnost svoje lastne duše, glas cerkve pa zanj ni bil nikakor merodajen. Pa tudi meje, katere stavi mašna liturgija, niso bile za-nj. Poglejmo le n. pr. nepristojno dolgost glorie in kreda v D-maši; vodil ga je le tok lastnih čustev, tako da njegovi maši nista delo za cerkev, pač pa ste mojstrski tvorbi za duhovne koncerte. Tako tudi sodijo najveljavnejše avtoritete. Schindler, vestni životopisec Beethovenov, kateremu je bil tudi najboljši prijatelj, piše: „S precejšnjo gotovostjo smem reči, da njegovi verski nazori niso toliko sloneli na religiozni cerkveni veri, marveč so izvirali iz deizma.“ S tako religiozno smerjo je bil B. že sam na sebi nezmožen, skladati cerkveno glasbo za

katoliško službo božjo. Posamezni deli njegovih maš so nabožne kantate, katere se dajo z vsakim drugim nekoliko religioznim tekstom same zase enako dobro peti. Panteistični glasbeni veščak Lud. Nohl pravi: „To delo (D-maša) ima v svojem pravem duhu s cerkvijo samo to skupno, kar imenujemo vsebino in vir vseh religij, namreč popolno udanost duha do božanstva, kopernenje duše po svojem viru. Od podloženih besedi je tako neodvisno, da je skladatelj sam glasbi prav tako drug nemški tekst podpisati hotel, kakor svoji prvi maši v C. Prav gotovo je besede le zato obdržal, ker se brez besedi ne more peti. To njegovo delo je instrumentalna glasba ter nima nobenega gotovega besednega pomena; nobena gotova misel mu ni podlaga“. Marx pa piše v B.-ovem životopisu o D-maši tako-le: „Ne lastna vernost niti udanost do cerkve, temuč popolnem prosta tvorna fantazija Beethovenova je mogla drugo mašo stvariti. S tem je pa bilo tudi določeno, da njemu ne vera, ne pomen cerkve in njene besede niso bile merodajne za skladbo, še manj pa zunanji cerkveni pogoji.“ B.-ovenova dela za cerkev niso nikakor cerkvena glasba; nabaja se v njih preveč kipeče strasti in zato stojé z njegovimi posvetnimi skladbami iz mnogih ozirov na isti stopnji. Pa saj ni bil njegov poklic, pisati za cerkveno glasbo. Žalostno je le, da so nedoseženega mojstra na posvetnem glasbenem polju mnogi njegovi epigoni tvorili začetnika neke nove in tembolj ne cerkvene glasbe. Prav od B.-ovena dalje bil je cerkveni slog iz svojih starih oblik popolnem izluščen, posvetni slog cerkvi usiljen in poklican ali nepoklican, veren ali brezveren — vsak posvetne glasbe vešči, je menil, da sme tudi skladati cerkveno glasbo, dokler nam niso — „čudaki Cecilijanci“ pokazali zopet pravo pot.

Razne reči.

— † Umrl je profesor glasb. akademije v Monakovem, tajni svetnik dr. Jos. pl. Rheinberger, star 61 let. Rojen v Vaducu (kneževina Lichtenstein) kazal je že kot otrok nenavadno nadarjenost za glasbo; 7 let star je že opravljal službo orglavca in poskušal skladati. L. 1751 (12 let star) je prišel v monakovski konservatorij, na katerem je z 20 leti postal profesor. L. 1867. je bil imenovan nadzornikom kr. glasbene šole, l. 1877 kr. dvornim kapelnikom. R. Rheinberger je bil eden znamenitejših skladateljev našega časa. Poleg mnogih instrumentalnih del, nekaterih oper in zborov je pisal kot mojster na orglah 9 sonat in velik koncert za orgle, 2 Stabat Mater, velik Requiem (op. 60), 3 zvezke Carmina sacra, mašo za dva zbora, za katero so mu sv. oče Leon XIII. podelili red sv. Gregorija, i. dr. V priznanje velikih njegovih zaslug za glasbo na Bavarskem bil mu je komaj mesec dni pred smrtjo podeljen zaslužni red sv. Mihaela II. vrste. Naj v miru počiva!

Vabilo k naročbi.

„Cerkveni Glasbenik“ želi svojim p. n. gg. bravcem vesele božične praznike ter od Boga blagoslovljeno, srečno novo leto. Vsem čč. gg. dopisovavcem in naročnikom, kateri so ga podpirali z dopisi in naročbo, izreka najtoplejšo zahvalo in je prosi zlasti za prihodnje leto zdatne podpore, ko bode list obhajal svojo 25letnico, da bode tudi mogel s častjo nositi srebrni venec. Saj se vrednost lista ne meri po velikosti in množini tiskanih strani, marveč po kakovosti njegove vsebine.

„Cerkveni Glasbenik“ bode kot doslej izhajal z glasbeno prilogo vsak mesec ter stal za celo leto 4 krone; udje Cecil. društva ljubljanskega in cerkve škofije ljubljanske morejo se nanj naročiti s 3 kronami.

Naročnina naj se pošlje po tū priloženi poštni nakaznici
- vredništvu ozir. upravništvu „Cerkvenega Glasbenika“
Komenskega ulice št. 12 v Ljubljani.

Današnjemu listu je pridana 12. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.